

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационния труд на **Линка Стойкова Тонева-Методиева**
„Перспективи за публично партньорство при осъществяване на политиките на Европейския съюз между неправителствения и публичния сектор в България”,
представен за получаване на научната степен „доктор по политология”

от проф. дфн **Петър-Емил Митев**

Дисертационният труд съдържа основен текст от 214 страници, приложения и библиография. Структуриран е по следния начин: *Въведение; Глава I. Публичното партньорство – същност, условия за ефективност, развитие на концепцията; Глава II. Историческата логика на евроинтеграционния процес като предопределяща нарастващ дефицит на демократичност и легитимност; Глава III. Социално-структурни предпоставки за кризата на българското включване в процеса на европейска интеграция; Глава IV. Публично партньорство между неправителствения сектор и държавата: постижения, проблеми, поуки; Заключение.* Приложението обхваща *Емпирични наблюдения по ведомства към анализа на официалните интернет-страници на българските министерства..*

Дисертабилност. Дисертацията се разполага върху територия с ключово значение и за Европейския съюз, и за България; и за икономиката, и за политиката: взаимоотношението между държавата и гражданското общество. Публичното партньорство дава възможност да се навлезе дълбоко в динамиката на това взаимоотношение и да се направят заключения, които са важни и за науката, и за обществената практика. Значението на темата остава без адекватно покритие в досегашните научни публикации. Самото понятие *публично партньорство* у нас почти не се използва за сметка на понятието *публично частно партньорство*, което е значително по-тясно.

Дисертацията на Линка Тонева-Методиева отговаря на несъмнена научна и обществена потребност.

Източници. Докторантката е ползвала широк кръг от източници: нормативни актове и стратегически документи на Европейския съюз и на България; статистически данни и резултати от социологически проучвания; теоретични интерпретации на български и чужди автори. Направена е равносметка на досегашните изследвания у нас. На този фон следва да се оценят емпиричното проучване с прякото участие на докторантката по проект на катедра „Европеистика” („България в ЕС: опитът от първите години”, модул „Публично партньорство”) и изцяло собствения контент-анализ на интернет-страниците на български министерства. Библиографията обхваща 318 заглавия.

Използваните пълноценно източници създават възможност да се очертае фактичката картина на състоянието на публичното партньорство и едновременно с това да се интерпретира неговото проблематизиране.

Изследователски дизайн. Ако разграничим два типа разработки – тематични, подчертано дескриптивни, описателни, и проблемни, високо структурирани, първото нещо, което следва да се каже за разглежданата дисертация, е, че е подчертано *проблемна*. Това е предпоставка за достигането както на високо теоретично равнище, така и на практическа значимост.

Самото заглавие на дисертацията не дава представа за степента на задълбоченост на разработката. Може да се помисли, че е избрана тема в рамките на широко разбрания „административен капацитет”, която може да пришпори „политическата воля” за реформи. Авторският подход опровергава радикално подобно очакване. Докторантката проблематизира самото досегашно разбиране на проблемите, търси техния генезис, за да достигне до същността им и до своеобразното им – регионално и национално, наслагване.

Авторката очертава последователно *проблемните ситуации*, в които навлиза европейската интеграция, а от друга страна – българското участие в интеграционния процес. Формулира *основната цел* на изследването: да се аргументира приоритетността на публичното партньорство като привилегирован механизъм за постигането на ефективност, легитимност и демократичност както в

развитието на ЕС, така и на България. Конкретизира изследователските задачи. Определя *ограниченията*. Предпоства евристични *хипотези*. В хода на изложението разгръща убедителни *доказателства*. Достига до важни научни *заклучения* и практически *препоръки*.

Дисертацията се отличава не просто с овладяна технология на изследователското дирене, а с висока евристична култура.

Научна оригиналност. В справката за научните приноси докторантката е използвала многократно определението „оригинално”. Дръзко, но напълно точно. Не бих предложил друга дума, с която може да се означат адекватно направените приноси.

Методологическа основа на изследването е следното разбиране:

„Историята не е просто преамбюл към сегашната ситуация – хронологична серия от случки, която създава каскада от ситуации. Историята в по-строгия смисъл на думата означава и движещ принцип на промените, и промяна на самия механизъм, динамизиращ историята.” (с. 49)

Оригиналността на дисертацията е преди всичко в това, че поставя един и същи проблемен кръг в двоен контекст, като своеобразен кръстопът, на който се пресичат историческата логика на европейската интеграция и на българския (след)преходен процес. И в двата аспекта – регионалния и националния – авторката описва на системен език възникналите демократични дефицити. Разбира се, пътищата са различни и не може да става дума за каквото и да е изкуствено смесване или произволно „пренасяне” на различни предпоставки. Изглежда странно, че високоразвити европейски демокрации могат да страдат от демократичен дефицит, какъвто по друг начин се наблюдава в „крехката” посткомунистическа политическа система. Генезисът и характерът на тези дефицити е различен, но ефектът има видими допирни точки – усещане за непредставителност.

В хода на изследването авторката достига до дълбочинни въпроси:

Възможна ли е европейска демокрация без европейски демос?

Възможна ли е цивилизационна трансформация на посткомунистическото общество и как?

Тези въпроси са – формално погледнато – извън темата на дисертацията. Фактически тъкмо това „излизане” над темата е *навлизане* в същността ѝ и определя целостността на дисертационния труд.

Авторката убедително опровергава свеждането на проблемите в българската евроинтеграция до „политическа воля” и „административен капацитет”, убеждението, че тези проблеми могат да се решат едностранно – било чрез административна реформа на държавата, било чрез самоорганизация на гражданското общество. Публичното партньорство означава едновременно промяна и в двете насоки, „действие върху начина на действие”. С доказателството на тази теза и извеждането на нейните консеквенции авторката постига основната изследователска цел. Емпиричното проучване, изпълнено професионално, с умение и вещина, е органична част от теоретичния анализ.

Кризата на Европейския съюз е широко коментирана на неформално, институционно и теоретично равнище. Авторката с подчертана компетентност и завидна смелост търси нейните корени, за да достигне до нейния структурен характер. Заключение, че се сблъскваме с парадокс, при който ЕС е едновременно изключително успешен, все по-необходим и все по-малко възможен („в рамките на заварените предпоставки”) е точна формулировка на актуалната ситуация. В основата ѝ е паралелното, но асинхронно протичане на два процеса – политическата интеграция и формирането на европейско гражданско общество. Европейският съюз е разгледан от авторката като незавършен политически процес, чиято логика довежда до висока степен на проблематичност, но не и до принципна безизходност. Не само важно, но и ескалиращо значение придобива публичното партньорство.

Изрично следва да се подчертае, че научните приноси на авторката са не само национално значими, а представляват реално включване в европейските научни дебати.

Обществена стойност. Позицията на авторката срещу „безалтернативното мислене на проблемите на политическата и гражданска публичност у нас единствено през призмата на частични финансови, кадрови, законови и процедурни дефицити” (с. 75) сама по себе си има висока обществена стойност. Авторката оголва изходния структурен обществен проблем, върху

който „вторично се наслаждава вредата от грешната му интерпретация – привиждане на промяната единствено като въпрос на воля и добронамереност” (с. 111). Докторантката прави съществен принос към рационализацията на обществените дебати, като обръща внимание върху това „не просто *какво се прави*, но и *за какво се говори* и *как се говори*” (с. 145).

Успешният анализ на авторката има важен *дефетишизиращ ефект*.

Видима е практическата стойност на препоръките към институциите.

Прецизната оценка на министерските интернет-страници дава възможност на различните ведомства да се видят в огледалото на науката. Само по себе си изследването на Линка Тонева-Методиева е форма на обществен контрол. От друга страна, получените емпирични резултати ще дадат възможност на неправителствения сектор да се запознае с реалната картина на взаимодействието с институциите, собственото си състояние, възможностите и насоките на промяна.

Най-общо казано, научно издържаното изследване на перспективите за публично партньорство допринася за неговото развитие и оптимизация.

Дисертацията на Линка Тонева-Методиева има и висока гражданска стойност.

Език и стил. Авторката изследва историческата логика в труд, който се отличава с логическа яснота и последователност. Линка Тонева-Методиева има усет към езиковите оттенъци и динамика. Заедно с това не притъпява остротата на своите заключения с каквото и да било езиково усукване. Използването на разграничения с термини от английския език (government, governance; polity, politics, policies) е уместно и необходимо.

Критични бележки. Както се получава и в други случаи – дори класическата наука не е изключение – дисертационният труд има слабости, които са обратната страна на неговата сила, на постиженията. Ще обърна внимание на две от тях.

Първо. Стремещът да се докаже закономерния, неслучаен характер на провалите в прехода, води на места до едностранчиви оценки, в които се губи мащабът на промяната и се създава впечатлението, че не е могло да бъде иначе. Така например авторката твърди, че „социалното изравняване на българското

общество обуславя липсата на ясна идеология и конкретни партийни програми, липсата на печеливши общественозначими и подкрепяни идеи” (с. 92; вж. също с. 84, 87). Развитието на държавния социализъм не само хомогенизираше обществото, но и го диференцираше. Формира се „новата класа” (М. Джилас, „червена буржоазия”), „рангово общество” (И. Селени, „червени барони”). В края на 1989 започва *антиноменклатурна революция*, която има ясни идеологически проекции, общественозначими и подкрепяни идеи. Друг е въпросът как се конкретизират по-нататък неизбежно общите в началото идеи.

Като разглежда проблематизирането на прехода, авторката акцентира върху „забавените реформи”. Реалната динамика насочва вниманието върху *изкористените реформи*. През 90-те години се сблъскват, редуват, частично реализират и в крайна сметка компрометират опитите за „номенклатурен капитализъм” и за създаване на „синя буржоазия” (терминът е на десния журналист Иво Беров).

Историческият процес не е едновариантен.

Второ. Успехите на авторката се дължат на това, че тя търси генезиса на феномените на прехода и го разглежда като продължение на предишния период. Но нито веднъж дори не е загатнато, че и предишният период е продължение. Сега вече разполагаме с толкова внушителен труд като изследването на Р. Аврамов „Комуналният капитализъм”. Но и без него можем да видим, че различията на прехода в Югоизточна и в Централна Европа са обусловени от тяхната досоциалистическа история.

Правя тези бележки преди всичко с оглед на следващата крачка в дълбочинните анализи, които имаме основание да очакваме от Линка Тонева-Методиева.

Публикации. Авторката има шест публикации по темата на дисертацията и пет доклада на научни форуми, от които три са на международни научни конференции (в Швеция, Великобритания, Австрия). Всичко това е напълно достатъчно, за да се смята, че основните идеи на дисертацията са преминали през необходимата проверка на научната общност.

В заключение дисертационният труд на **Линка Тонева-Методиева** „Перспективи за публично партньорство при осъществяване на политиките на Европейския съюз между неправителствения и публичния сектори в България” **отговаря, дори надхвърля, изискванията за получаване на научната степен „доктор” по политология.** Без каквито и да е колебания препоръчвам да ѝ бъде присъдена тази научна степен.

31 май 2012

Рецензент:

Проф. дфн Петър-Емил Митев